

קול צופיין

קול צפ"ן נשא קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1273

וישלה תשפ"ו | השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

חנוכה – בימים ההם בזמן הזה

ומשתי את עון הארץ ההיא ביום אחד

עם ישראל חוזר בתשובה בעקבות ניצחון החשמונאים בעקבות הצלותיו ונצחונותיו של יעקב, גם שונאיו קוראים לו ישראל, הם הראשונים שיודעים כי הוא מנצח בעזרת האל. כך קורה לאויבי החשמונאים שרואים כי ה' מסייע לישראל ומבינים שהוא אל גדול וקדוש. "לך עשית שם גדול וקדוש בעולמך. ולעמך ישראל עשית תשועה גדולה ופקדון פהיום הזה". על התהליך המופלא הזה מתנבא הנביא חגי ואומר כי בזכות הנצחון של בני חשמונאי מתקיים "והרעשתי את כל הגוים ובאו חקדת כל הגוים ומלאתי את הפית הזה פבוד אמר ה' צבאות" (חגי ב' ו-ט, ורש"י שם).

נצחון גם במלחמה, וגם במלחמת התרבות

המלחמה של מתתיהו ובניו הייתה בתרבות היוונית שהשתלטה על ישראל וגזרה "כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלוהי ישראל". אסרו על שמירת השבת, הרגו את האמהות שמלו את ילדיהם ועוד. עליהם נאמר "כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל לשפכם תונתך ולהעבירם מחקי רצונך". מתתיהו ובניו נאבקו ביוונים ובעוזריהם ומצליחים להסיר את איום ההתבוללות הכפויה של יוון.

הנשמות המאירות שמדליקות את האור

אחרי שעם ישראל רואה את גודל הנצחון הוא מתעורר באהבת ה' גדולה. הוא ראה את הניסים הגדולים שנעשו לישראל וזונח באחת את התרבות היוונית. חוזר כבן "לךביר ביקך", מפנה את האלילים של יוון לאשפה ופנו את היכלך" מטהר את המקדש מטומאתו "והדליקו נרות בחצרות קדשך". הנצחון הזה הוציא מעם ישראל את כל המיטב שבו, הדליק את האור שבנשמה, אור שבה לידי ביטוי בהדלקת המנורה שבמקדש.

ניצחון על אויבים – קידוש השם

במעבר יבן - אחרי המאבק עם שרו של עשו

בפרשת וישלה נכתב לראשונה שם 'ישראל'. משמעות השם היא שררה ונצחון בכח האל ששוכן בתוך יעקב. "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל". הפסוק הזה נאמר על ידי שרו של עשו שנוצח על ידי יעקב. נצחון שהוא גם נצחון דבר האלהים שמתגשם בעולם למרות שרו של עשו שמנסה למנוע מדבר ה' להתממש בעולם.

בשכם - אחרי הנצחון על עשו

גם בפעם השנייה שנכתב שם ישראל הוא נכתב אחרי ניצחון. אחרי המפגש בין יעקב לעשו הולך עשו לאדום ויעקב משתרש בארץ ישראל וקונה חלקה "ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל". הבטחות ה' לאבות מתממשות. שורה ברכה על יעקב שמנצח את אויביו ויורש את ארץ ישראל, "שהיה הקדוש ברוך הוא עמו והצילו, קרא שם המזבח על שם הנס. להיות שבחו של מקום נזכר בקריאת השם". רש"י מעמיק ומסביר בפירוש השני שכאשר יעקב מנצח - ה' מתגלה דרכו לעולם. "ורבותינו דרשו שהקב"ה קראו ליעקב אל" (מגילה יח).

בבית אל בירושלים - אחרי נצחון שכם

גם בפעם שלישית נזכר שם ישראל אחרי ניצחון בני יעקב על שכם ותושבי עירו. אחרי הנצחון הזה ה' אומר ליעקב "קום עלה בית אל ושב שם ונעשה שם מזבח לאל הנראה אליך בברך מפני עשו אחיך" (בראשית לה) התחייבת לקרא לירושלים בית אלוקים ולהקים שם את המזבה, קום ועשה. בניסיעה הזו ניכרת השגחת ה' עליו לכולם. "ויסעו ויהי חתת אלהים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב". הוא מגיע לירושלים ובונה שם "מזבח ויקרא למקום אל בית אל כי שם נגלו אליו האלהים בברחו מפני אחיו". אחרי קיום הנדר ה' מברך אותו "ויאמר לו אלהים שמך יעקב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו ישראל". (בראשית לה).

אנחנו חייבים להיות איתם, הם אחים שלנו

גם היום עם ישראל מתעורר אחרי הנצחון הגדול. הנשמה בוערת. מאות אלפים שלחמו מאות ימים בגיבוי נשותיהם ובני משפחותיהם לא יכולים לחזור לשגרה. הנשמה שלהם התעוררה, היא לא חוזרת לישון.

החיילים שראו את השכינה בשדה הקרב, רוצים לראות את נעם ה' גם בחיי היום יום. לא יכולים לחזור לשגרה. לובשים ציציית מוניחים תפילין. באים לסליחות. רוצים להתפלל לאלוקים ולא תמיד יודעים איך. מבחינת הנשמה הם נחשבים כצדיקים גמורים, הם רוצים להיות צדיקים גם בעולם המעשה. על מדרגתם הגדולה כתב המהרח"ו בשם האר"י ז"ל: "אִפְלוּ נְהִיָּה ח'ו הַיּוֹתֵר רְשָׁעִים שְׁבָעוּלָם, הִנֵּה ע"י קְדוּשַׁת הַשֵּׁם וּמִסִּירַת נַפְשָׁם בְּכָל לֵב וּבְכָל נֶפֶשׁ אָנוּ צְדִיקִים גְּמוּרִים, וַיֵּשׁ יְכַלֵּת בְּנַפְשׁוֹתֵינוּ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה עַד הַבֵּינָה" (פרי עץ חיים שער ק"ש ב). הם יכולים לעלות למעלה למעלה ולהביא גאולה, אנחנו צריכים להיות איתם, לסייע להם, הם האחים שלנו.

הדור הזה כבר עשה תשובה

בשיחה האחרונה בין הרבי מחב"ד למו"ר אבא זצוק"ל (וי חשון תשנ"ב) אמר הרבי שעם ישראל כבר עשה תשובה. "אין לך אדם מישראל שלא הרבה תשובה כמה פעמים במשך ימי חייו, שעל-ידי זה נעשה בשעה אחת וברגע אחד מרשע גמור צדיק גמור" (ויחי תנש"א). כך נדרש משה להסתכל על עם ישראל כשהוא בא לגאול אותו. כך אנחנו נדרשים להסתכל עליהם כצדיקים גמורים. הצעד הראשון הוא לדעת שה' עשה לנו את הנס הגדול הזה.

ניסי מדינת ישראל – הולכים וגדלים

מוסיף והולך בסיפור הנס – גם בימינו

כתב הרמב"ם (תנוכה ד יב) שיש מצווה להוסיף בסיפור הניסים כל יום עוד ועוד. "מצות נר תנוכה מצווה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח האל והודיה לו על הניסים שעשה לנו". לדעתו ההוספה בנרות באה ללמד כי צריך להוסיף בסיפור הנס, ולהדגיש כי הניסים של ה' הולכים וגוברים כל הזמן.

ניסי מלחמות ישראל – גדלים והולכים

מי שמסתכל על מלחמות ישראל רואה כי הניסים של ה' הולכים וגוברים כל הזמן. במלחמת תש"ח (48) שחררנו חצי מהארץ שמעבר לירדן ויצאנו לחרות. בששת הימים (67) שחררנו את ירושלים, מקום המקדש וכל יו"ש. אחרי יום כיפור (74) התחלנו ליישב את יהודה ושומרון, והחלה תנועת התשובה הגדולה. במלחמת המפרץ (91) ירו מעירק טיל אחד לסעודיה, הרגו 28 חיילים אמריקאים ופצעו יותר מ-100. הטיל הכואב הזה עזר לנו להבין את גודל הנס שהיה לנו בהצלה מ-39 טילים כאלו שפגעו בערים המיושבות בישראל והרגו שני אנשים. הרבי מחב"ד אמר שהניסים במלחמה זו יותר גדולים מהניסים שנעשו לנו בחג הפורים.

ניסי מלחמת לבנון השנייה – גדולים יותר

ניסי ה' צומחים ממלחמה למלחמה. במלחמת לבנון השנייה (2006) ירו על צפת 460 טילים מלבנון ונהרג אדם אחד. באותה מלחמה נורו על צפון המדינה כ-4000 טילים מלבנון ונהרגו 44 אזרחים שחציים לא בני ברית. זה היה פלא אדיר. כל נשמה היא עולם ומלואו ובכל זאת יש משמעות למספרים שאין כמותם בעולם. באותם ימים אמר לי מפקד מחוז צפון של המשטרה כי הם היו בטוחים שיהיו במלחמה הזאת אלפי פצועים והרוגים ולא מצליחים להבין את גודל הנס שנפגעו כל כך מעטים.

עולים קומה ב'שומר החומות'

במלחמת שומר החומות (2021) השתכללו הטיילים, באותה מלחמה נורו

4360 טילים מעזה גם על ירושלים וגם על שדה התעופה. במלחמה הזו נהרגו 13 אזרחים למרות שהטיילים היו הרבה יותר מתוחכמים. אלוקים עזר לנו ופיתחנו כיפת ברזל, מערכת חץ ושאר כלים שבהם הצלחנו להגן על מדינת ישראל, באופן שאין לו אח ורע בשום מדינה אחרת בעולם.

הרבות ברזל עלו על כולם

מלחמת הרבות ברזל ארכה שנתיים ויותר, היו כמעט 30,000 שיוגרים של טילים ורקטות וכטבמים מכל הכיוונים ובו זמנית. מלבנון נורו טילים במשך יותר משנה. מעזה נורו כ-20,000 טילים ורקטות. מתימן ואיראן נורו טילים בליסטיים. בסה"כ נורו על ישראל מאות טילים בליסטיים שכל אחד מהם שוקל בין 7 ל-20 טון ויכול להחריב בנין רב קומות. הפלא הגדול של המלחמה הזו היא שנהרגו מפגיעות הטיילים כ-30 אזרחים, לא כולם יהודים. אין ספק שהניסים גדלים והולכים. מצווה לספר את הניסים של דורנו בימי ההנוכה. לנוחיותכם סידרנו את הניסים בשמונה קטעים שונים, כדי שנוכל להרחיב עליהם בכל יום מימי ההנוכה.

פרסום הנס
השוב כדי
שלא נחשוב
כי הניסים הם
תוצאה של
מעשה אדם
בלבד, שנדע
כי ה' אלוהיך
מתהלך בקרב
מחניך להצילך
ולתת אויבך
בידיך. שנדע
כי הוא הנותן
לך כח לעשות
חיל

הניסים המופלאים של המלחמה בשמונה חלקים

א. הניסים הגדולים שהיו לנו בשמחת תורה

בשמחת תורה נעצמו עיני הצבא והיו אויבינו יכולים ח"ו להשמיד את כל המדינה בזמן קצר. בניסי ניסים גדולים לא ירו האיראנים את עשרות אלפי הטיילים שלהם עלינו. לוחמי החיזבאללה לא פשטו על ישובי הצפון. ערביי ישראל ויו"ש לא פשטו על ישובי היהודים. הכל ללא שום הסבר הגיוני. לפני שמחת תורה נקרע עם ישראל לגורים במחלוקת קשה. בשמחת תורה קרה לנו נס גדול, התאחדנו מחדש. גם חיילי מילואים שהצהירו שלא יגיעו למילואים - התייצבו למלחמה. גם חיילי מילואים שהיו בפטור - התגייסו. תיקון האחדות שהיה בצבא הביא את כל הניסים הגדולים.

ב. ריסוק החמאס

מדינת ישראל הייתה שבויה במחשבה כי טיפוח החמאס יביא שלום לעם ישראל. המחשבה הזו הביאה את הסכמי אוסלו, גירוש היהודים מגוש קטיף, ומאז ועד היום את כל הטעויות. למרות החטיפות ולמרות ירי הטיילים על ערי ישראל, היינו שבוים במחשבה שטיפוח הרוצחים יביא שלום. כל סבב מלחמה היה מוגבל כדי לא לפגוע במחבלים שראינו בהם שכנים טובים.

בשמחת תורה נגאלנו מגלות הדעת הזו. ריסקנו את החמאס ואת מחבליו למרות אנשים בפרקליטות הצבאית שהמשיכו להחזיק בטיפשות הזו. למרות האיסורים של בידן, הנשיא שניסה למנוע את צה"ל מלפעול כפי שצריך. למרות שעצר לנו תחמושת חשובה, עשינו מה שטוב לישראל והרסנו את החמאס. השמדנו את רוב המנהרות. התגברנו על הפחד מהחיזבאללה ומאירן, שיטחנו את ערי הרצועה והצלנו את המדינה מהגידול הסרטני הממאיר.

ג. ריסוק החיזבאללה

אחר שנה של ריסוק החמאס התפנינו לטפל בחיזבאללה. בפעולה מדהימה פגענו ברוב מפקדי החיזבאללה בפיצוץ אלפי ביפרים ומכשירי קשר. העולם התפלא לשמוע על התרגיל שלא היה כדוגמתו בעולם, כך הוצאו משימוש רוב גדול של מפקדי החיזבאללה, הפיצוץ החכם הזה הפיל עליהם אימתה ופחד. אחר כך פגענו בנסראללה שהתחבא במעמקי האדמה. הרסנו להם מאות אלפי טילים שפחדנו מהם מאוד. כך הכניעה ישראל את החיזבאללה שנבנה במשך שנים ארוכות לפעול נגדנו.

ד. נפילת שלטון הרשע של סוריה

אחרי הנפילה המדהימה של חיזבאללה באה הנפילה של אחד מהאויבים המסוכנים ביותר של ישראל - הנשיא אסד השוכן בסוריה. בלי הגנת החיזבאללה שנפל בלבנון נפל שלטונו של אסד בתוך 12 ימים ע"י המורדים. ראש הממשלה החליט מיד לצאת למבצע "חץ הבשן" שמטרתו היא חיסול הצבא הסורי. חיסול כליו הכבדים, מתקניו ומחסניו. המטרה הושגה ללא אף נפגע לכוחותינו. ישראל יושבת היום בכתר החרמון ומגינה על מדינת ישראל וגם על הדרוזים שבסוריה שמשתפים איתנו פעולה.

ה. נפילת הגרעין האיראני עם כל טיליו

נפילת הגרעין האיראני היא ארוע בסדר גודל תנכ"י. אף אחד לא האמין שנצליח להפיל את אירן בלי עשרות אלפי או מאות אלפי הרוגים. המבצע ארך 12 יום והתוצאות הן בלתי נתפסות. צה"ל שלט בשמי איראן שליטה מוחלטת, חיסל חלק מרכזי ממלאי הטילים הבליסטיים, פגע אנושות בכלכלה וחיסל את ראשי הצבא ומדעני הגרעין. ארה"ב, שבתחילה חששה להתעמת עם איראן, נכנסה למבצע אחרי שישראל ניטרלה את יכולת ההגנה האווירית של איראן. הנתון המדהים ביותר הוא המחיר: אף חייל לא נהרג ולא נפגע. אף מטוס לא הופל. כולם חזרו הביתה בשלום.

ו. שינוי ראש של העולם המערבי

העולם המערבי, שחשב כי צריך לפייס את הרוע, התהפך בעקבות ההצלחה של ישראל. העולם, שהאמין לשקרים של איראן במודע וסיפר לכולם שהגרעין הוא למטרות שלום, נתן לאיראנים מיליארדים של דולרים. האיראנים טיפחו עם הכסף הרב הזה גרורות סרטיניות בכל העולם; בעזה, בלבנון, בתימן, באירופה ובארה"ב. למרות כל זאת המשיך המערב להגיש לאיראנים את הלחי השניה ולממן את הטרור.

הפעולה של ישראל שינתה לארה"ב את הגישה וגם היא השתתפה במלחמה נגד איראן. גם אירופה הבינה שישיראל מצילה אותה מידי הטרור האיסלמי שמקורו באיראן והחליטה להטיל על איראן סנקציות כבדות ביותר (הכלכלה האיראנית נפגעה בעקבות כך קשה מאוד 1.2- מיליון ריאל איראני שווים דולר אחד בלבד). מדובר במהפכה של ממש בתודעת העולם המערבי שבעבר איפשרה את צמיחת היטלר וזאת השתנתה לטובה.

בהודאה על הנס באיראן, אנו מודים גם על יבוש מאגרי המים הגדולים של איראן. על ניתוק האספקה הסדירה של גז ונפט לתושבים ולתחנות הכח. על הבצורת שנחתה על ראשם משמיים. צירוף כל התקלות הללו ואחרות - מסייעות להכניע את שורש הרוע העולמי.

ז. הכנת תרופה למכה, במלחמת רוסיה אוקראינה

לא היה אפשר לחסל את סוריה ואת איראן אם ברית המועצות הייתה מספקת להן הגנה אווירית או כל הגנה אחרת. הקב"ה הכין רפואה למכה באמצעות מלחמת רוסיה-אוקראינה שמתמשכת כמה שנים וגרמה לרוסים לסגת מסוריה. כך ישראל יכולה היתה לפעול שם כרצונה. המלחמה הזאת גרמה לרוסים לסרב לכל בקשות העזרה הדחופות מהאיראנים.

המלחמה הזאת מיתנה את התגובות האירופאיות נגד ישראל. הן זקוקות כעת לסיוע צבאי ישראלי מול הסכנה של רוסיה. סיוע שאין לו תחליף. מדינות אירופה משלמות מס שפתיים לארגוני השמאל הפרוגרסיבי ובפעול לא לחוצות על ישראל בלחץ כבד מידי. הם צריכים אותנו מאוד, כאויר לנשימה, בגלל המלחמה של רוסיה ואוקראינה.

ח. נפילת הח'ותים בתימן

הח'ותים מרדו בשלטון התימני והקימו מאחז טרור בפתח ים סוף. במשך שנים הם תוקפים את אוניות הענק העולמיות שנאלצות להקיף את כל

אפריקה. ההקפה פוגעת בסחר העולמי. פוגעת בכלכלה של מצרים שבנויה על המיסים שהם גובים על כל אוניה שעוברת בתעלת סואץ. מצרים כועסת בסתר, הכעס המצרי מצטרף לכעס של האירופאים שלא ידעו איך לחסל את האיום הח'ותי שמפריע לכלכלה שלהם. מי שחיסל את ממשלת הח'ותים בתימן עם כלי הנשק שלהם - זו ישראל. במכה אחת מתוחכמת הוכו כל ראשי ממשלת הח'ותים. לדברי קנצלר גרמניה ישראל עושה בשביל אירופה ומצרים את העבודה השחורה החשובה מכל. זו הסיבה שבגללה לא השענו המדינות הערביות את שגריריהם ונציגיהם הדיפלומטים מישראל. הם לא פעלו נגדנו למרות שהכחדנו את אחיהם הערבים במדינות אחרות. הם הבינו שאנחנו פועלים גם למענם וגם למען העולם שיהיה הרבה יותר טוב ללא איום של עריצים ערבים צמאי דם. כך קיבלה מדינת ישראל גיבוי בשתיקה מהמדינות הערביות, ממרוקו, ממצרים, מירדן ומאייחוד האמירויות. הם לא ביטלו את הסכמי השלום שלהם למרות הלחץ של קיצוני הערבים.

אמר הרבי
שעם ישראל
כבר עשה
תשובה. "אין
לך אדם
מישראל שלא
הרהר תשובה
כמה פעמים
במשך ימי
חייו, שעל-ידי
זה נעשה
בשעה אחת
וברגע אחד
מרשע גמור
צדיק גמור"

השיבות פרסום הנס

אפילו עני המתפרנס מהצדקה מדליק נרות

ההלכה אומרת כי החשיבות של פרסום הנס היא מאוד גדולה. בשולחן ערוך (תרע"א) נפסק ש"אפילו עני המתפרנס מן הצדקה - שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן להדליק". פרסום הנס חשוב כדי שלא נחשוב כי הניסים הם תוצאה של מעשה אדם בלבד, שנדע כי ה' אלוהיך מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויבך בידך. שנדע כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל.

מודים לה' למרות שיש אבדות במלחמה

אחת ההלכות שנאמרו בחנוכה היא האיסור להצטער, כל זה בגלל שבחנוכה היו גם אבדות גדולות בנפש (עיי' יוסף לקח על מגילת אסתר בהקדמה) ולכן הגמרא הדגישה (שבת כ"א): לא להתענות בהם. "בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון". וגם השו"ע מתחיל את ההלכה הראשונה של הלכות חנוכה (תרע"א) "בכ"ה בכסליו (מתחילין) שמונת ימי חנוכה ואסורים בהספד ותענית". וזה חשוב לימינו לזכור שלא מבטלין את ההודאה בגלל צער כלשהוא.

להדר במוסיף והולך

ההלכה אומרת שרק המהדרין מן המהדרין מוסיפים כל יום נר נוסף. ולמעשה אין מי שלא מדליק בחנוכה נרות ומוסיף והולך כי זה הסוד הגדול של חנוכה. ובאמת כך גם ההלכה, אם יש לאדם מעט כסף לחנוכה. הוא יכול לקנות שמן זית להדלקה של נר אחד בכל יום. או לקנות נרות רגילים להדליק בכל יום באופן של מוסיף והולך. "מוטב שידליק בנרות שעות כדי להיות מן המהדרין דמהדרין כמה שידליק בשמן זית נר אחד בכל לילה לבד" (חיי אדם כלל קנ"ד אות כ"ד. מה"ח ס"ק כ).

פרסומי ניסא עדיף

מקום נר חנוכה - יותר פרסום

הגמרא (שבת כ"א): אומרת "נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעלייה - מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה - מניחה על שלחנו, ודיו". מכאן משמע שהעיקר הוא פרסום הנס לבני רשות הרבים שרואים את הנרות מהוץ לחצרו. בגלות הארוכה הייתה שעת סכנה ארוכה לעם ישראל. התרגלנו להדליק בפתח הבית מבפנים או על

השולחן. מרן הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל היה מדליק גם בפתח הבית וגם בחלון ביתו לפרסומי ניסא.

פרסומי ניסא עדיף על מוקף במצוות

עוד אומרת הגמרא שיש מצווה להניח את הנר בטפח הסמוך לפתח מבחוץ, אם אין מזוזה יניח מימין. ואם יש מזוזה יניח את הנרות של חנוכה משמאל "כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין" (שבת כב). וכך האדם יהיה מוקף במצוות. מדברי הגמרא שאומרת כי הדר בעליה מניח את הנרות בחלון הסמוך לרשות הרבים אתה למד כי פרסומי ניסא הוא חשוב יותר וגובר על המצווה שהאדם יהיה מוקף במצוות מימין ומשמאל (כה"ח תרעא סד).

פרסומי ניסא עדיף על למטה מעשרה

עוד אומרת הגמרא כי "נר חנוכה מצוה להניחה בתוך עשרה" (כב: שו"ע תרעא ו). כדי שיהיה ברור כי הנר לא נועד להאיר (בי"י). ויש עוד טעם גדול על פי הסוד (כה"ח תרע"א ס"ק מו). אמנם אם מדליק בחלון - מדליק יותר מעשרה כי הטעם של פרסומי ניסא יותר חשוב לנו (מג"א ס"ק ו). ומכל מקום ודאי אם יש לו שני חלונות אחד למעלה מעשרה ואחד למטה מעשרה ודאי יניחנה בחלון שלמטה מעשרה (כה"ח ס"ק מח).

הדלקה בבית הכנסת מעל עשרה טפחים

בשו"ע (תרעא סעיף ו) כתוב כי מדליקים נר חנוכה בבית הכנסת בכותל הדרומי משום פרסומי ניסא. ולכאורה גם את הנרות בבית הכנסת היינו צריכים להדליק מתחת לעשרה טפחים מהסיבות דלעיל. אבל למעשה מדליקים את הנרות בבית הכנסת למעלה מעשרה טפחים כדי שכל המתפללים יראו אותם, כי כאמור השיקול של פרסומי ניסא גובר על השיקולים האחרים (כה"ח תרע"א מט בשם אשל אברהם סימן תרע"ה אות ב').

פרסומי ניסא גובר על הכלל של 'תדיר קודם'

יש הלכה שאומרת כי צריך להדליק מיד בצאת הכוכבים ולהדליק בתוך חצי שעה. אנחנו מדליקים נרות בבית אחרי תפילת ערבית כי "תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם". מצוות תפילת ערבית היא תדיר והדלקת הנרות אינה תדירה כל יום, לכן מקדימים את תפילת ערבית להדלקת נרות. רק כאשר תפילת ערבית מאוחרת מידי, מדליקים את נרות החנוכה בזמנם ואחר כך מתפללים תפילת ערבית (כה"ח תרע"ב ס"ק ה).

בבית הכנסת מדליקים קודם תפילת ערבית למרות שהיא תדירה, כל זה כדי שהמתפללים יראו את הדלקת הנרות בבית הכנסת כל תפילת ערבית, וזה למרות שהם יראו את הנרות בביתם. כך מביא הרמ"א "ונוהגין להדליק בבחכ"ל בין מנחה למעריב" (תרעא ו).

בשביל פרסום הנס מדליקים קודם מנחה

בערב שבת אם יש חשש חילול שבת - ידליקו נרות אפילו לפני מנחה. "ויש נוהגין להדליק בערב שבת קודם מנחה" ואע"פ שהדלקת נרות צריכה להיות בבית האדם אחרי מנחה כי הדלקה שייכת ללילה ותפילת מנחה שייכת ליום. עם זאת בבית הכנסת כאשר אנו חוששים שמא אחרי תפילת מנחה כבר יהיה סמוך מידי לשבת, מדליקים קודם מנחה - הכל בשביל פרסום הנס.

האם מברכים כשאין עשרה בבית הכנסת?

יש מחלוקת אם אפשר לברך על נרות אלו אם אין עשרה בבית הכנסת. המג"א אומר שאפשר להדליק בברכה אפילו שאין מנין, כי עתידים להגיע אחר כך אנשים "דמכל מקום איכא פרסומי ניסא כשבאים אחר כך לבית הכנסת". החיד"א במחזיק ברכה (ו) סובר שלא יברכו בבית הכנסת אם אין עשרה בעת ההדלקה (כה"ח תרעא ס"ק עב).

ויהי רצון שנוכה להדליק את האור בכל העולם ובבית המקדש כמו שזכינו לעשות בימי חנוכה. אמן ואמן.

סיפורים על הרב זצ"ל

ומנוותר קנקנים - נעשה נס לשושנים

פעם הגיעו אל בית הרב זצ"ל הורים לילדה משותקת לגמרי. היא נפלה מגובה רב ונפגעה בעמוד השדרה. כל ניסיונות הרופאים להחזיר אותה לתנועה כשלו, והיא היתה משותקת ברוב גופה.

מי שקיבל אותם היתה הרבנית שליט"א, שנודעוה מהסיפור. הרבנית הלכה אל הרב וביקשה ממנו שיעשה כל מה שאפשר על-מנת להציל את הילדה משיטוק למשך כל חייה.

אמר לה הרב: "נשאר לנו מעט משמן הנרות של חנוכה. תני להם מהשמן שנותר מהדלקת נרות חנוכה, שימרוהו אותו במקום שבו נפגעה". ההורים עשו כדברי הרב והילדה נרפאה לגמרי.

במקרה אחר בא הרב יחזקאל דאום ז"ל אל הרב משום שהיתה לו "שושנת יריחו", פצע גדול ברגל שקשה מאוד לרפא אותו. הרב הציע לו לשים ברגלו מעט משיירי השמן של נרות חנוכה. הרב דאום, שהיה תלמיד-חכם גדול, שאל האם מותר להשתמש בשמן זה, הלא הוא הוקצה למצוות? אמר לו הרב: "שאלת חכם חצי תשובה. אנחנו במפורש לא מקצים את שיירי השמן למצווה, רק מה שנדלק בנרות". הוא נתן לו את השמן למרוח ואמר לו שזה רמזו בשיר "מעוז צור": "ומנוותר קנקנים - נעשה נס לשושנים".

(מתוך הספר "בשער המלך")

ייסורים מתוך שמחה

כשהרב זצ"ל היה בבית החולים, היינו באים לבקר אותו ולשמחו. הרב הקפיד שנשיר שירים שמחים ולא נוגים. היה זה לימוד מופלא על מאמציו להאיר פנים על אף הסבל והכאבים. לא רק שהרב לא התלונן והיה בשמחה, אלא שימוח גם את הסובבים אותו.

פעם שחתי לתלמיד חכם, ברוב צער, על סבלו של הרב ועל החוסר בשיעוריו ובמאור פניו. חשבתי לעצמי שאמנם יש שיעורים שנאמרים בפה, אבל כאן יש לנו שיעור מאלף מהצדיק שמקבל בהכנעה את הנהגת הבורא אתו ללא תלונות כלל. פעם כשבאתי לבית החולים בסוכות שמעתי את הרב קוסטינר שואל את מורנו ורבנו שאלות בהלכה והרב ענה לו בהומור ובצחוק. גם אחרי תקופה ארוכה בבית החולים, ברוב סבל וייסורים, הרב לא הפסיק להרבות בשמחה! היש מופת גדול מזה? פעם בשבת אחר הצהריים זכיתי לשיר במשך כחצי שעה ליד מיטתו של הרב המיוסר. הרב שכב והפך את ידו כמשתתף בשירה, כאילו אומר: "אני שומע אותך, שר אתך". כשיצאתי, קרא לי הרב שמואל ואמר לי: הרב מראה בידו ומבקש שאבוא שוב.

במוצ"ש לפני חנוכה התשס"ט, קודם שהשתחרר הרב לביתו לראשונה, באתי עם הרב יוסי ליבוביץ' מחברון, והכניס אותנו ר' שלומי בן הרב. כשרק נכנסנו לחדר והרב ישב שם עם פניו המיוסרות והמאירות, הביט בי בעיניו במבט חודר ועמוק ומייד התחיל לדפוק על השולחן ולשיר "אל אליהו". זכיתי לשיר שם ליד הרב כחצי שעה שיר אחרי שיר. אז שאלתי את הרב: "מי שמתגעגע לרבו מאוד ורוצה לראות את רבו בהדלקת נרות חנוכה, האם מותר לו לאחר את הדלקת הנרות בביתו כדי לבוא לבית רבו?" אמר לי הרב: "כן". שאלתי: "אפילו אם יאחר הרבה לביתו?" נענע לי בראשו - כן.

(אריאל אברהם לוי, חברון)

תשובה כהלכה

קטן לא מרלין. האם ילד ספרדי פחות מבר מצווה יכול להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת? לא נותנים לקטן להדליק בבית כנסת, כך הורה הגר"ם אליהו (מקראי קודש פ"ו הלכה ו הערה כא).

שהחיינו. בחורה רווקה שגרה לבד ולא הדליקה נרות חנוכה ביום הראשון, האם צריכה לברך "שהחיינו" ביום השני? צריכה לברך "שהחיינו" בהדלקה הבאה שלה.